

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁמִים. וְלֶכֶן, אֵף שֶׁהִבְטִיטוֹל דְקִבְלַת עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים הוּא
 2 (לֹא רַק בְּנוֹגַע לְכַח הַמַּעֲשֶׂה שְׁלוֹ, שְׂיַעֲשֶׂה כָּל מַה
 3 שְׂיִצְטָוָה, בְּאוֹפֵן כּוֹה שֶׁבִשְׂאֵר הַכּוֹחוֹת וְהַחוּשִׁים הוּא נִשְׂאֵר מִצִּיאוֹת לַעֲצָמוֹ
 4 וְלֹא מִתְבַטֵּל אֲלֵא גַם) בְּעֶצֶם מִצִּיאוֹתוֹ²⁵, אֵלֵא הִבְטִיטוֹל נוֹגַע בְּעַצֵּם
 5 הַמַּהוּת שְׁלוֹ וּמְקִיף אֶת כָּל הַכּוֹחוֹת
 6 וְהַחוּשִׁים הַפְּנִימִיִּים שְׁלוֹ (וְלֹא רַק אֶת
 7 כּוֹחַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא כּוֹחַ חִיצוֹנִי וְאֵדָם
 8 יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת גַּם פְּעוּלוֹת שֶׁמִּנּוֹגְדוֹת
 9 לְרַצּוֹנוֹת הַפְּנִימִיִּים שְׁלוֹ) עַד כִּדִּי כֵךְ
 10 שֶׁכָּל מִצִּיאוֹתוֹ וְכָל הַמַּהוּת שְׁלוֹ
 11 הִיא זֶה שֶׁהוּא עֶבְדוֹ שֶׁל
 12 הַמֶּלֶךְ, מֶלֶךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
 13 הַקְּבָ"ה, מִכָּל-מְקוֹם בִּינוֹן
 14 שֶׁהַקְּבָלַת עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים'
 15 שְׁהִיא הַגּוֹרֵמַת אֶת הִבְטִיטוֹל בְּאֵה
 16 מִצַּד הָאֲדָם, שֶׁהוּא קִיבַל
 17 עָלָיו מִצִּדוֹ וּבַהֲחֻלְטָה שְׁלוֹ לְהִיּוֹת
 18 עֶבְדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הִרִי בְּבִיטוֹל
 19 זֶה מְעוֹרְבָת כְּמוֹ אוֹ אַחֲרֵת
 20 גַם מִצִּיאוֹתוֹ שֶׁל הָאֲדָם
 21 [וְעַל-דִּרְךָ-זֶה הוּא בְּנוֹגַע
 22 לְהַמְסִירַת-נַפְשׁ דְּבַחֲנֵינָא אִמִּי,
 23 שְׁהִיא אִמְנֵם יְצִיָּה מִגְּדֵרֵי הַמִּצִּיאוֹת
 24 וְהַתְּבַטּוֹת מֵלֵאָה לְאַלּוּקוֹת, אֲבָל בְּכָל
 25 זֹאת כִּיּוֹן שֶׁהַמְסִירַת-נַפְשׁ הִיא
 26 מִצַּד טֹבַע הַנְּשָׂמָה²⁶ הִרִי הִיא
 27 נוֹבַעַת מֵהָאֲדָם עֲצָמוֹ, וּבַהֲכִרַח
 28 שֶׁהַמִּצִּיאוֹת שְׁלוֹ מְעוֹרְבַת בְּהַן.
 29 וְאִמִּיתִית הִבְטִיטוֹל הַגּוֹרֵם לְאִבְרוֹן
 30 הַיִּישׁוֹת וְהַמִּצִּיאוֹת הָאִישִׁית לְגַמְרֵי
 31 הוּא כֶּשֶׁהִבְטִיטוֹל הוּא מִצַּד
 32 הָאֲדָוֶן וְהָאֲדָם מְבַטֵּל אֶת מִצִּיאוֹתוֹ
 33 מוֹל מִצִּיאוֹת הָאֲדָוֶן מְבַלֵּי שֶׁבְּבִיטוֹל
 34 תַּחִּיהַ מְעוֹרְבַת הַמִּצִּיאוֹת שְׁלוֹ אִפְּלוֹ
 26
 27 דִּישְׂרָאֵל לְקִיָּם אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְּנָוּ בְּמִתְּנֵן-תּוֹרָה הוּא מִפְּנֵי שֶׁבְּמִתְּנֵן-תּוֹרָה עָשָׂה [וְהַקְּבָ"ה אֹתָם לְעֶבְדִּים,

ביאור בדרך אפשר

לא כגורם שפועל את הביטול.

35
 36 וַיֵּשׁ לִזְמַר, דְּזָהוּ הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל מַה שֶׁכְּתוּב²⁷ כִּי לִי בְּנֵי
 37 יִשְׂרָאֵל עֶבְדִּים, עֶבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
 38 מִצְרַיִם, דְּזָה שִׂישְׂרָאֵל הֵם עֶבְדִּים שֶׁל הַקְּבָ"ה הוּא (לֹא רַק
 39 מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִצִּדֵּם קִיבְּלוּ עוֹל
 40 מְלָכוֹתוֹ יְתִבְרָךְ, אֲלֵא גַם)
 41 מִפְּנֵי שֶׁהַקְּבָ"ה הוֹצִיא אוֹתָם
 42 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה
 43 הֵם מוֹכְרִיחִים לְהִיּוֹת עֶבְדִּים²⁸
 44 וְאֵילוֹ כֹּאשֵׁר הִבְטִיטוֹל הוּא מִצַּד הָאֲדָם
 45 הִרִי יִתְכֵן שִׁתְּבַטֵּל וְיִתְכֵן גַּם שֶׁלֹּא
 46 יִתְבַטֵּל. וְעִנְיָנוּ זֶה שֶׁל 'עֲבֹדוֹת' מִצִּדוֹ
 47 שֶׁל הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְשָׁף וְנִפְעַל
 48 בְּעֵיקָר בְּשַׁעַת מִתְּנֵן תּוֹרָה²⁹.
 49 (ה) וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר כִּי
 50 בְּסִיכּוֹמוֹ שֶׁל דְּבַר יֵשׁ מַעֲלָה וְיִתְרוֹן
 51 בְּבִיטוֹל שֶׁל "בְּתִי" אִפְּלוֹ בִּיחַס לְבִיטוֹל
 52 שֶׁל "אִמִּי" אֵךְ מִצַּד שְׁנֵי יֵשׁ מַעֲלָה
 53 וְיִתְרוֹן בְּבִיטוֹל שֶׁל "אִמִּי" אִפְּלוֹ לְגַבִּי
 54 הִבְטִיטוֹל שֶׁל "בְּתִי" וְשְׁנֵי הַדְּבָרִים
 55 נְכוּנִים כִּי מַעֲלַת הִבְטִיטוֹל דְּבַתִּי
 56 עַל הִבְטִיטוֹל דְּאִמִּי [אֵף
 57 שֶׁהִבְטִיטוֹל דְּבַתִּי (עוֹל מִצְוֹת)
 58 הוּא בְּנוֹגַע לְכַח הַמַּעֲשֶׂה,
 59 לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁנִּצְטָוָה,
 60 וְהִבְטִיטוֹל דְּאִמִּי (הַקְּדָמַת
 61 נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע, עוֹל מְלָכוֹת
 62 שְׁמִים) הוּא בְּעֶצֶם מִצִּיאוֹתוֹ
 63 (כְּנִ"ל סְעִיף ד) וְאֵם כֵּן לְכַאוּרָה
 64 הַמַּעֲלָה שֶׁל "אִמִּי" הִרְבָּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה,
 65 בְּכָל זֹאת יֵשׁ לְ"בְּתִי" יִתְרוֹן מִיּוֹחַד, כִּי
 66 הָעוֹל דִּישְׂרָאֵל לְקִיָּם אֶת
 67 הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְּנָוּ בְּמִתְּנֵן-תּוֹרָה
 68 הוּא מִפְּנֵי שֶׁבְּמִתְּנֵן-תּוֹרָה
 35
 36 עֲלֵיהֶם עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים. וְלֶכֶן, אֵף שֶׁהִבְטִיטוֹל
 37 דְקִבְלַת עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים הוּא (לֹא רַק בְּנוֹגַע
 38 לְכַח הַמַּעֲשֶׂה שְׁלוֹ, שְׂיַעֲשֶׂה כָּל מַה שְׂיִצְטָוָה,
 39 אֲלֵא גַם) בְּעֶצֶם מִצִּיאוֹתוֹ²⁵, שֶׁכָּל מִצִּיאוֹתוֹ הִיא
 40 זֶה שֶׁהוּא עֶבְדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, מֶלֶךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים
 41 הַקְּבָ"ה, מִכָּל-מְקוֹם בִּינוֹן שֶׁהַקְּבָלַת עוֹל מְלָכוֹת
 42 שְׁמִים' בְּאֵה מִצַּד הָאֲדָם, וְלִהְיוֹת אֵפוֹל עָלָיו
 43 לְהִיּוֹת עֶבְדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הִרִי בְּבִיטוֹל זֶה מְעוֹרְבָת
 44 גַם מִצִּיאוֹתוֹ שֶׁל הָאֲדָם [וְעַל-דִּרְךָ-זֶה הוּא בְּנוֹגַע
 45 לְהַמְסִירַת-נַפְשׁ דְּבַחֲנֵינָא אִמִּי, שֶׁהַמְסִירַת-נַפְשׁ
 46 הִיא מִצַּד טֹבַע הַנְּשָׂמָה²⁶]. וְאִמִּיתִית הִבְטִיטוֹל
 47 הוּא כֶּשֶׁהִבְטִיטוֹל הוּא מִצַּד הָאֲדָוֶן.
 48 וַיֵּשׁ לִזְמַר, דְּזָהוּ מַה שֶׁכְּתוּב²⁷ כִּי לִי בְּנֵי
 49 יִשְׂרָאֵל עֶבְדִּים, עֶבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
 50 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דְּזָה שִׂישְׂרָאֵל הֵם עֶבְדִּים
 51 שֶׁל הַקְּבָ"ה הוּא (לֹא רַק מִפְּנֵי שֶׁהֵם קִיבְּלוּ עָלָיו
 52 מְלָכוֹתוֹ יְתִבְרָךְ, אֲלֵא גַם) מִפְּנֵי שֶׁהַקְּבָ"ה הוֹצִיא
 53 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה הֵם מוֹכְרִיחִים
 54 לְהִיּוֹת עֶבְדִּים²⁸. וְעִנְיָנוּ זֶה נִמְשָׁף בְּעֵיקָר בְּשַׁעַת
 55 מִתְּנֵן תּוֹרָה²⁹.
 56 (ה) וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר מַעֲלַת הִבְטִיטוֹל דְּבַתִּי
 57 עַל הִבְטִיטוֹל דְּאִמִּי [אֵף
 58 שֶׁהִבְטִיטוֹל דְּבַתִּי (עוֹל מִצְוֹת)
 59 הוּא בְּנוֹגַע לְכַח הַמַּעֲשֶׂה,
 60 לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁנִּצְטָוָה,
 61 וְהִבְטִיטוֹל דְּאִמִּי (הַקְּדָמַת
 62 נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע, עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים)
 63 הוּא בְּעֶצֶם מִצִּיאוֹתוֹ (כְּנִ"ל סְעִיף ד), כִּי הָעוֹל

(25) ראה בארוכה ד"ה בחודש השלישי הנ"ל ס"ח (לעיל ע' שג ואילך). (26) ראה בארוכה לקמן ח"ד ע' קצב, דהמס"נ שמצד הנשמה, כיון שהיא מצד טבעה, היא בחינת מציאות. (27) בהר כה, נה. וע"פ מ"ש בפנים, אולי יש לבאר (וראה ע"ד "אוה"ח עה"פ) כפל הלשון "עבדים עבדי הם": דע"י שקבלו עליהם עומ"ש נעשים "עבדים" (עבדים סתם), וע"י שהוצאתי אותם מארץ מצרים – "עבדי הם", ושהקב"ה עשה אותם לעבדים. (28) להעיר שהשעבוד דעבד שמכרוהו ב"ד הוא שעבוד גדול יותר מהמוכר עצמו – דמכרוהו ב"ד רבו מוסר לו שפחה כנענית משא"כ המוכר עצמו. ועוד כמה חילוקים (קידושין יד, ב) – דיש לומר הטעם על זה, כי המוכר עצמו הוא ברצונו, וכשמכרו אותו ב"ד הוא על כרחו. (29) להעיר ממרו"ל (קידושין כב, ב). הובא בפרש"י עה"פ משפטים כא, ו. ירושלמי קידושין פ"א סוף ה"ב) אוזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. ולהעיר שהדיבור הראשון דמ"ת הוא "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים",